

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Muu kulttuuriperintöorganisaatio, mikä? [Suomen kirjastoseura ry]

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Kyllä

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Kulttuuriperintölaitoksen näkökulmasta tekijänoikeuden yhteishallinnointiorganisaatioiden asema on epätarkoituksenmukaisen vahva kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten hyödyntämiseen ja etenkin niiden yleisön saataville saattamiseen liittyen. Tekijänoikeusjärjestöjen neuvotteluasema on jo nykyään hyvin vahva ja ne ovat määräävässä markkina-asemassa. Ehdotettu malli, jossa ne itse arvioivat edustavuuttaan ja toiminnan vaikutuksia ei toimi.]

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

Lakiin tulisi ottaa direktiivin tarkoittama kulttuuriperintölaitoksen määritelmä. Direktiivin tavoitteena on, että tosiasiallinen toiminta määrittää kuulumisen kulttuuriperintölaitoksia koskevan sääntelyn piiriin, eikä mahdollinen oikeudellinen organisaatiomalli tai omistuspohja.

Kulttuuriperintölaitoksilla tulisi olla 16 a §:n mukainen mahdollisuus välittää aineistoja tutkimustarkoituksiin myös omien tilojensa lisäksi suojatussa ulkopuolisilta rajatussa sähköisessä ympäristössä.

Tiedonlouhintaa koskevan sääntelyn tulisi selkeästi mahdollistaa kulttuuriaineistolain nojalla luovutetun aineiston käyttö. Tekijänoikeuslain nykyinen ns. vapaakappaleaineistoja koskeva sääntely asettaa aineistojen käytölle hyvin tiukat rajat (16b§). Tämä vaikeuttaa direktiivin tiedon louhintaa koskevien tavoitteiden saavuttamista (13b§). Joko lakitekstissä, hallituksen esityksessä tai valtioneuvoston asetuksella tulisi mahdollistaa kulttuuriaineistolain nojalla luovutettujen aineistojen käyttö tutkimuksen lähdeaineistona, direktiivin edellyttämin tavoin.

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Direktiivi nimenomaan tunnistaa kulttuuriperintölaitosten roolin 3 artiklan mukaisina tiedonlouhijoina ja louhinnan mahdollistajina ja tämän tulisi näkyä säädettävässä laissa. Myös tiedonlouhintaa koskevaan 13 b §:ään tulisi lisätä maininta kulttuuriperintölaitoksista. Direktiivin tavoitteena on ollut mahdollistaa kappaleen valmistus myös kulttuuriperintölaitoksissa. Tätä tarvitaan näiden omaan kehitystyöhön, kokoelmanhallintaan ja tieteen tutkimuspalvelujen tarjoamiseen. Selkeyden vuoksi ehdotamme, että maininta kulttuuriperintölaitoksista, sekä niitä koskeva määritelmä sisällytetään myös lakitekstiin (resitaali 13 mukaisesti). Näin on tarkoitus menetellä esimerkiksi Ruotsissa.

Tiedonlouhinnan tarkoitukseen liittyen tulisi käyttää laajempaa, direktiivin mukaista sanamuotoa ”tieteellistä tutkimusta varten, mukaan lukien tutkimustulosten todentaminen”. Direktiivin tarkoitus on sallia myös jatkotutkimus aineistolla.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kannatamme muutosta. Sitä tulisi kuitenkin muuttaa siten, että direktiivin hengen mukaisesti myös kulttuuriperintölaitosten tutkimusta ja opetusta palveleva toiminta mahdollistettaisiin yksinoikeuden rajoitussäännöksellä. Myös kulttuuriperintölaitoksilla on suunnitelmallista pedagogista toimintaa, joka toisinaan perustuu jopa niiden lakisääteisiin tehtäviin. Esimerkiksi laki yleisistä kirjastoista, kansallinen mediakasvatussuunnitelma sekä juuri valmistumassa oleva kansallinen lukutaitostrategia määrittelevät yleisille kirjastoille pedagogisia tehtäviä. Ehdotamme siksi, että esityksessä mainittaisiin myös kulttuuriperintölaitokset rajoituksen soveltamiseen oikeutettuina tahoina oppilaitosten ja vapaan sivistystyön rinnalla.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Lakimuutos on lähtökohtaisesti kannatettava. Lakiin tulisi kuitenkin ottaa DSM-direktiivin käyttämä kulttuuriperintölaitoksen määritelmä (resitaali 13). Direktiiviä implementoitaessa tulisi yhdenmukaistaa nykyisen kansallisen tekijänoikeuslain kulttuuriperintöaineistojen käyttöä ja teoskappaleiden valmistamista koskevat pykälät.

DSM-direktiivin 2 artiklan 3 alakohdan mukaan kulttuuriperintölaitoksella tarkoitetaan ”yleisölle avointa kirjastoa tai museota, arkistoa tai elokuva- tai äänitearkistoa”. Esityksen mukaan tekijänoikeuslain 16, 16 a ja 16 d §:ssä säädettyjä oikeuksia saisivat kuitenkin hyödyntää ainoastaan ne arkistot, kirjastot ja museot, jotka täyttävät 16 e §:n kriteeristön. Näin esimerkiksi Yleisradio Oy:n arkiston ja muiden elokuva- ja äänitearkistojen asema Kansallista audiovisuaalista instituuttia lukuun ottamatta jää tulkinnanvaraiseksi ilman erillistä mainintaa. Sääntely on myös ristiriidassa DSM-direktiivin 6 artiklan kanssa siltä osin, että direktiivin mukaan oikeus kappaleen valmistamiseen säilyttämistarkoituksissa tulisi olla kaikilla direktiivissä tarkoitetuilla kulttuuriperintölaitoksilla, mutta tekijänoikeuslain 16 §:ää saavat soveltaa vain ne arkistot, kirjastot ja museot, jotka täyttävät 16 e §:n kriteeristön. Sääntely on lisäksi tarpeettoman monimutkaista, sillä 16 e §:n kriteerit koskevat ainoastaan 16, 16 a ja 16 d §:n soveltamista. Niitä ei siis mahdollisesti sovelleta kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevien 16 g – 16 j §:n soveltamisalan määrittelyyn, vaikka näissäkin käytetään ilmausta ”arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo”, ja tämä on omiaan tekemään sääntelystä vaikeaselkoista.

Ehdotammekin, että 16–16 j §:n soveltamisalaa koskevia säännöksiä yksinkertaistetaan siten, että 16, 16 a, 16 d, 16 e, 16 g, 16 h, 16 i ja 16 j §:ssä käytetään termiä ”kulttuuriperintölaitos” ilmauksen ”arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo” asemesta, lain 16 §:ään sisällytetään DSM-direktiivin mukainen kulttuuriperintölaitoksen määritelmä: ”Kulttuuriperintölaitoksella tarkoitetaan tässä laissa

yleisölle avointa kirjastoa tai museota, arkistoa tai elokuva- tai äänitearkistoa” ja 16 e §:n kriteereistä luovutaan. Perusteluissa tulisi myös selkeästi tuoda esille, että elokuva- ja äänitearkistoihin kuuluvat Kansallisen audiovisuaalisen instituutin lisäksi mm. Yleisradio Oy:n arkisto.

Vaikka lakiin ei otettaisi yhtenäistä direktiivin mukaista kulttuuriperintölaitoksen määritelmää, ehdotamme, että 16 a §:ään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin 16 ja 16 d §:ään on esitetty ja viittaukset valtioneuvoston asetukseen poistettaisiin myös 16 a §:n soveltamisalasta. Tämä muutos on ilmeisesti epähuomiossa jäänyt esityksestä pois.

Ehdotamme myös, että 16 a §:n 1 momentti muutettaisiin muotoon ”Arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo saa” eli säännös laajennettaisiin koskemaan myös museoita.

Ehdotamme lisäksi, että 16 a §:n 2 momentissa mahdollistettaisiin kulttuuriperintölaitoksen kokoelmiin kuuluvien teosten välittäminen yleisölle laitoksen omien tilojen lisäksi myös suojatussa sähköisessä ympäristössä. Tämä edistäisi merkittävästi kulttuuriperintöaineistojen yhdenvertaista sekä ajasta ja paikasta riippumatonta käyttöä. Ehdotamme siis, että säännös muutettaisiin muotoon:

”Kulttuuriperintölaitos saa, jollei tarkoituksena ole välittömän tai välillisen taloudellisen edun tuottaminen, välittää omissa kokoelmissaan olevan julkistetun teoksen yleisöön kuuluvalle henkilölle tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten laitoksen tiloissa yleisölle välittämiseen varatuilla laitteilla tai ulkopuolisilta rajatussa sähköisessä ympäristössä. Edellytyksenä on, että välittäminen voi tapahtua teoksen käyttöä koskevien hankinta-, lisenssi- ja muiden sopimusehtojen estämättä ja että muu kuin tässä momentissa tarkoitettun käytön edellyttämä teoksen kappaleen valmistaminen digitaalisesti on estetty sekä jos teoksen välittäminen edelleen on estetty.”

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimusalueen tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Näkemykseni on liian suppea: asiassa haetaan tasapainoa monen tärkeän perusoikeuden välillä. Tekijänoikeuden rajoitusten taustalla on ylipäättään monenlaisia intressejä, sananvapauden ja tutkimustoiminnan turvaamisesta lähtien. Tämä koskee myös kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia ja uusi sääntely turvaa yhteiskunnalle tärkeiden intressien toteutumista ilman merkittäviä vaikutuksia tekijän taloudellisiin oikeuksiin. Kielteiset kaupalliset vaikutukset ovat estettävissä mm. kielto-oikeuden avulla.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimusalueen nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan

teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

HE luonnoksen mukaan tekijänoikeudenhaltija voi käyttää kielto-oikeutta ja tämä on paras taho arvioimaan kaupallisia vaikutuksia. Kulttuuriperintölaitoksen on direktiivin mukaan jo tehtävä arvio siitä, onko teosjoukko kaupallisessa jakelussa. On riski, että yhteishallinnointiorganisaatio voi kieltää käytön järjestön omien tavoitteiden tukemiseksi osana sopimuslisenssineuvotteluja ja muutos voimistaa kollektiivien ennestäänkin ongelmallisen määräävää markkina-asemaa. Laissa tulisi olla tarkempi kuvaus OKM:n sopimuslisenssijärjestöjen hyväksymisprosessista. Käyttäjiä tulisi kuulla tässä prosessissa ja siinä tulisi olla myös muutoksenhakumahdollisuus.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täyttyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Kyllä, mutta kriteereitä tulee muuttaa. Miten? [Säännöksen kriteereistä on apua. Mikäli lakiin otetaan ehdotettu viiden vuoden aikaraja, sen tulisi liittyä teoksen oletettuun valmistumiseen, eikä kokoelmiin liittämiseen. Lähtökohtana tulisi olla, että 16 h §:ssä säädetty rajoitus on laajasti käytettävissä. Yhteishallinnointiorganisaatioilla ei tosiasiallisesti ole edustavuutta esimerkiksi sellaisten arkistovalokuvien suhteen, joiden ottajat eivät ole ammattivalokuvaajia ja joita ei ole koskaan tarkoitettukaan kaupalliseen käyttöön (DSM-direktiivin resitaali 33 mukaisesti). Sama koskee esimerkiksi yksityistä kirjeenvaihtoa tai keruu- ja haastatteluaineistoja. Lisäksi sopimuslisenssineuvotteluihin liittyvät transaktiokustannukset ja hallinnollinen taakka saattavat käytännössä estää erityisesti pienempiä kulttuuriperintölaitoksia hyödyntämästä 16 g §:n mukaisia sopimusjärjestelyjä. Tällöin direktiivin taustalla olevat tavoitteet kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin sisältyvien teosten käytön helpottamisesta (resitaali 30) jäävät saavuttamatta.]

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteispisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteispistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

Yhteispistettä ei tarvita. Yhteispisteen sijaan jokaisen toimijan tulisi voida käyttää tietokantaa.

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotettu malli, jossa yhteishallinnointiorganisaatio itse arvioi edustavuuttaan teosjoukkoon nähden ei ole toimiva: uhkana on, että 16 h §:n poikkeuksen käyttöala supistuu epätarkoituksenmukaisesti ja edustavuusvaatimus vesitty entisestään. Mikäli laissa edellytetään tosiasiallista edustavuutta, tulisi HE:stä poistaa viittaukset kollektiivin itsearviointiin tältä osin. Direktiivin 8 artiklan lähtökohta on,

että yhteishallinnointiorganisaation tulee tosiasiallisesti olla valtuutustensa perusteella riittävän edustava oikeudenhaltijoiden suhteen ja mikäli näin ei ole, jäsenvaltion on säädettävä poikkeuksesta tekijänoikeuslakiin. Ehdotettuun ratkaisuun tulisi selkeästi lisätä tämä pakollinen edustavuusvaatimus.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kannatamme siis muutettuna (lausuntopalvelun pohjassa lienee tekstivirhe tässä eli vaihtoehto Kannatamme sellaisenaan on kahteen kertaan). 16 h §:n rajoituksen tulisi olla käytettävissä laajasti. Yhteishallinnointiorganisaatioiden edustavuus on hyvin ohut esimerkiksi arkistovalokuvien suhteen, joiden ottajat eivät ole ammattivalokuvaajia, ja joita ei ole koskaan tarkoitettukaan kaupalliseen käyttöön (DSM-direktiivin resitaali 33 mukaisesti). Lähtökohtaisesti kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten ja muun suojatun aineiston käyttöä kulttuuriperintölaitoksissa ei ole mahdollista toteuttaa lisensointijärjestelmän kautta, vaan ainoastaan laissa säädetyllä poikkeusjärjestelyllä. Aineostojen luonteen takia transaktiokustannukset ja neuvotteluiden aiheuttama hallinnollinen taakka estävät direktiivin tavoitteiden toteutumisen valtaosalta etenkin pienempiä kulttuuriperintölaitoksia.

DSM-direktiivin 8 artiklan lähtökohta on, että yhteishallinnointiorganisaation tulee tosiasiallisesti olla valtuutustensa perusteella riittävän edustava oikeudenhaltijoiden suhteen ja mikäli näin ei ole, jäsenvaltion on säädettävä poikkeuksesta tekijänoikeuslakiin. Ehdotettuun ratkaisun tulisi selkeästi lisätä tämä pakollinen edustavuusvaatimus, jonka jälkeen yhteishallinnointiorganisaatio voisi vielä rajata edustavuuttaan ja näin mahdollistaa 16 h hyödyntämistä.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kielto-oikeuden käyttämiseksi tulisi edellyttää luotettava selvitys asemasta oikeudenhaltijana. Tätä kysymystä arvioidaan jo EUIPO:n portaalin toiminnan yhteydessä.

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensoinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslissensijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslissenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

Kulttuuriperintölaitoksia tulisi kuulla jo siinä vaiheessa, kun opetus- ja kulttuuriministeriö tekee tekijänoikeuslain 26 §:n mukaisia hyväksymispäätöksiä. Jotta tämä olisi mahdollista, opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi julkistaa yhteishallinnointiorganisaation hakemus liitteineen ja antaa kulttuuriperintölaitoksille ja muille asianosaisille mahdollisuus lausua edustavuudesta.

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslissensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kielto-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

-

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Areena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetyksen yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyrytysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrytyksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissääntelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimukseen liittyviä säännöksiä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ratkaisu on kannatettava. Muutos helpottaa mm. viestintää ja saattaa mahdollistaa uusien kulttuuripalveluiden kehittämistä. Toisaalta muutos poistaa taloudellisen kannustimen tehdä laadukkaita valokuvia kokoelmassa olevista teoksista, eikä rajoitusta hyvitetä taloudellisesti esimerkiksi museoiden kuvamyynnin vaikeutuessa.

Nyt valittu sääntelyehdotus, jossa 6 artiklasta säädetään valokuvan suojan yhteydessä ei ole toimiva, eikä ehdotettu sääntely täysin vastaa direktiivin 14 artiklaa. Direktiivin 14 artiklassa säädetty tekijänoikeuden tai lähioikeuden rajoitus on teknologianeutraali ja ulottuu kaikkeen teoksen toisintamisesta syntyvään aineistoon. Lakiesityksessä säädetään kuitenkin ainoastaan valokuvaajan lähioikeussuojan rajoittamisesta. Sääntelyssä tulisikin ottaa paremmin huomioon muilla tekniikoilla tehtävä toisintaminen, esimerkiksi 3D-mallinnus.

DSM –direktiivin resitaali 3 määrittää 6 artiklan soveltamisalaksi laajemmin tekijänoikeudesta vapaan (public domain) sisällön. Mielestämme lähioikeuden rajoitus tulisi laajentaa kattamaan myös sellaisen aineiston toisintaminen, joka ei ylitä teoskynnystä, samoin kuin valokuvat ja muu toisintaminen esimerkiksi teoskynnyksen alittavista museoesineistä. Tällä vältettäisiin esimerkiksi tilanne, jossa valokuvan lähioikeussuoja koskisi teoskynnyksen alle jäävistä esineistä tai valokuvista otettuja kuvia, mutta poistuisi teoskynnyksen ylittävistä, mutta jo suojasta vapautuneista teoksista otetuilta valokuvilta.

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu ”erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat”. Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua

yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty ”vapaaksi”. Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perustein tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimuslissenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslissenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö

lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

-

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

-

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

-

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

-

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

-

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

I. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopioinnista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussääntelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten väliesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvaillaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

Yhteenvedo keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

Lakiesitys sisältää monta kulttuuriperintölaitosten toiminnan kannalta tärkeää ja tarpeellista uudistusta, jotka edistävät yhteisen kulttuuriperintömme säilyttämistä ja käyttöä eri osapuolten intressejä ja oikeuksia kunnioittavalla tavalla erityisesti digitaalisessa toimintaympäristössä. Siksi pidämme tärkeänä, että kulttuuriperintölaitoksia koskevat kohdat saatetaan voimaan, vaikka lain käsittely joltain osin viivästyisi.

Ehdotettua sääntelyä tulee kuitenkin täsmentää, jotta se aidosti toteuttaa DSM-direktiivin taustalla olevia tavoitteita kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin sisältyvien teosten säilyvyyden ja käytön edistämisestä. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten osalta on tärkeää rajata sopimuslisenssin käyttöala tilanteisiin, joissa yhteishallinnointiorganisaation voidaan aidosti katsoa edustavan kyseisen teosjoukon oikeudenhaltijoita, ja turvata teosten tosiasiallisen käytön mahdollisuudet myös tekijänoikeuden rajoituksen perusteella. Opetuskäyttöä koskevassa sääntelyssä taas tulisi tunnustaa kulttuuriperintölaitosten pedagoginen rooli. Direktiivin hengen mukaisesti myös kulttuuriperintölaitosten tutkimusta ja opetusta palveleva toiminta pitäisi mahdollistaa yksinoikeuden rajoitussäännöksellä. Lisäksi sääntelyn selkeyttämiseksi lakiin tulisi ottaa direktiivin mukainen yhtenäinen kulttuuriperintölaitoksen määritelmä.

Direktiivissä on kiinnitetty erityistä huomiota eri perusoikeuksien väliseen tasapainoon. Tässä yhteydessä on hyvä muistuttaa, että kulttuuriperintölaitosten tehtävät liittyvät keskeisesti perusoikeuksien toteuttamiseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kentässä. Esimerkiksi yleisten kirjastojen työ liittyy kansalaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumiseen. Kirjastojen lakisääteisenä tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, edistää lukemista ja kirjallisuutta sekä tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Tekijänoikeuslaissa on rajoituksia ja poikkeuksia tekijän yksinoikeuteen nimenomaan näiden yleisten yhteiskunnan intressien turvaamiseksi ja direktiivin on tarkoitus päivittää tätä tasapainoa vastaamaan muun muassa teknologista kehitystä. Kulttuuriperintölaitosten toimintaa turvaavalla sääntelyllä ei ole merkittäviä vaikutuksia tekijän taloudellisiin oikeuksiin tai omaisuuden suojaan, mutta poikkeukset ja rajoitukset mahdollistavat merkittävästi perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ja muistiorganisaatioiden toimintaa.

Maarno Rauha
Suomen kirjastoseura ry